

Hoe je psychopaten in een vroeg stadium ontmaskert

Sommige boeken komen gewoon wat te laat. Stel dat *Destructieve relaties op de schop – Psychopathie herkennen en hanteren* (Ankh-Hermes; €19,90) van Jan Storms een kleine eeuw geleden al was verschenen. Het kan niet anders of de inhoud was aangekomen bij de bolsjewieken in Rusland. De kameraden Trotski, Kamenjev en Zinovjev hadden de koppen bij elkaar gestoken. ‘Heb je dat psychopatenprofiel gelezen? Dat is precies Jozef. We moeten iets doen voor het te laat is.’ Bij de eerstvolgende gelegenheid was kameraad Stalin ontboden. ‘Jozef, we hebben rottig nieuws voor je: alles wijst erop dat je ziek bent. Je zult het ontkennen en wijzen op je vaak normale gedrag. Maar dat is schijn. Net als andere intelligente psychopaten heb je je bekwaamd in het opzetten van maskers. Het is naar voor je maar we zullen je uit je functie moeten ontheffen. Daar gaan we miljoenen levens mee redden.’

‘De laagontwikkelde mens kan alleen een positie overerven omdat de hoogstaande mens hem niet gevaarlijk acht en hem zo macht verleent’, citeert Storms het *Chinese Boek der Veranderingen*. Dat gaat al bijna twee millennia mee en had in Moskou natuurlijk wel gele-

‘Jozef, we hebben rottig nieuws: alles wijst erop dat je ziek bent’

zen kunnen worden. Maar laten we bij psychopaten niet alleen aan dictators en criminelen denken. Niet zelden blijken ze meesters in het veinzen en zijn ze prima in het normale leven geïntegreerd. Ze kunnen zich ook verraderlijk empathisch uitlaten, alleen voelen ze die em-

pathie niet. Tot vier procent van de mensen kan aan de aandoening lijden, schat Storms. Allemaal hebben we er wel wat meegemaakt, we hoeven alleen maar aan onze ergste leraren terug te denken. Met zijn praktische handboek hoopt Storms een vacuüm te vullen. Nogal wat psychiaters beschouwen psychopathie tegenwoordig als een verouderd begrip. In de DSM-IV, het handboek van de psychiatrie, zijn veel van de symptomen terug te vinden bij de de ‘anti-sociale persoonlijkheidsstoornis’. Ten onrechte, vindt Storms.

Op grond van zijn achtergrond in de oriëntaalse wijsbegeerte verwachtte ik niet veel van dit boek te zullen begrijpen. Het meeste bleek echter goed te volgen en ook wel aan te sluiten bij wat ik wist. Psychopathie kan erfelijk zijn of voortvloeien uit hersenbeschadigingen. Vaak is het echter een gevolg van emotionele verwaarlozing in de vroege jeugd, van een harde, kille omgeving, het blootstaan aan geweld van een psychopathische ouder of een voortdurende wisseling van verzorgers. Dit resulteert in wat Storms ‘verongelukte kinderen’ noemt. Zijn handboek is bedoeld voor degenen die met de volwassen kinderen te maken krijgen. De aandoening herkennen is namelijk geen eenvoudig karwei. De maskers die psychopaten kunnen opzetten zijn bijna net zo divers als de symptomen die ze vertonen – onverantwoordelijkheid, leugenachtigheid, sadisme, jaloezie, machtswellust, narcisme en flink wat meer. Opvallend is wel dat bijna alle psychopaten dol zijn crisissituaties en conflicten. Daarin gaan ze stevast verder dan tegenstanders. Vergelijk een confrontatie met een psychopaat maar met het bij sommige jongeren in de VS populaire spel *chicken contest*. Twee chauffeurs rijden met hun auto's op elkaar in – en dan maar zien wie het eerste uitwijkt. Bij een psychopaat weet je vooraf al dat hij het niet zal zijn. Niet in die auto stappen dus. ‘Vervang de gevoelens die je binden aan de psychopaat – liefde, medelijden, haat en schuld – door een afstandelijke gelijkmoedigheid.’ Dit kan wat oefening vergen, Storms zegt het er bij.